Kuvâ-yı Millîye Ruhu

Neden ortaya çıktı?

- Mondros gereği ordu **terhis** edildi, silahlara el konuldu; işgallere karşı koyacak düzenli birlik kalmadı.
- İstanbul Hükûmeti ve ordu İtilaf'ın kontrolüne girdi; hükûmet işgallere karşı **sessiz ve teslimiyetçi** kaldı.
- Başta İzmir olmak üzere yurdun birçok yeri işgal edildi.
- İtilaf'tan cesaret alan bazı Ermeni ve Rum azınlıklar devlet kurmak için **silahlı çeteler** kurdu.

BUNU UNUTMA

Kuvâ-yı Millîye "millî kuvvetler" demektir; **milis kuvvetler** olarak da anılır.

Tanımı

Savunmasız kalan Türk milletinin, **vatanseverlik ve bağımsızlık** duygusuyla kendi imkânlarıyla kurduğu **bölgesel, düzensiz ve gönüllü silahlı direniş birliklerine Kuvâ-yı Millîye** denir. Bu ifade ilk kez **Millî Kongre Cemiyeti** tarafından kullanıldı.

Ege'de Kuvâ-yı Millîye, 1919 (temsilî)

Özellikleri

- **Tek bir merkezden** yönetilmezdi; bölgeseldi.
- Çoğunluğu dağıtılan ordunun **eski asker ve komutanlarıydı**; her kesimden **siviller** de katıldı. Bir **halk hareketiydi**.
- Silah, cephane, yiyecek gibi ihtiyaçları **halkın yardımları** ve **Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerinin** aracılığıyla karşılandı.
- Sayı ve cephane bakımından **zayıftı**; disiplin ve askerî eğitimi eksikti.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Kuvâ-yı Millîye, Türk milletinde **ulusal bilincin** uyanmasını ve **millî bağımsızlık** düşüncesinin gelişmesini sağladı.

Nerede?	Direniş
Hatay (Dörtyol)	İşgallere karşı **ilk silahlı direniş**, **19 Aralık 1918'de** Fransızlara karşı başladı. **Kara Mehmet Çavuş** burada **Millî Mücadele'nin ilk kurşununu** sıktı.
Ege (Batı Anadolu)	**15 Mayıs 1919'da** İzmir'in işgalinden sonra yoğun olarak kuruldu, Yunanlarla savaştı.
Güney Anadolu	Halk, Fransız işgaline ve Ermeni çetelerine karşı Millî Mücadele'nin sonuna kadar yörelerini **başarıyla savundu**.

İki ilk kurşunu karıştırma

Kara Mehmet Çavuş: 19 Aralık 1918'de Hatay Dörtyol'da **Fransızlara** karşı ateş açtı; **Millî Mücadele'nin ilk kurşunudur**.
Gazeteci Hasan Tahsin: 15 Mayıs 1919'da **Yunanlara** karşı ateş açtı; **İzmir'in işgaline karşı ilk kurşundur**.
Unutma: Kuvâ-yı Millîye ilk kez **Güney Anadolu'da (Dörtyol)** ortaya çıktı; en yoğun olarak **Batı Anadolu'da (Ege)** örgütlendi.

Kuvâ-yı Millîye'den Düzenli Orduya

Millî Mücadele'ye katkıları

- Düşmanın ve azınlık çetelerinin ilerleyişini yavaşlattı; **düzenli ordunun kurulmasına zaman kazandırdı.**
- Rum ve Ermeni çetelerinin saldırılarına karşı **halkı korudu.**
- **İç ayaklanmaların** bastırılmasında etkin rol oynadı.
- Millî bilinci uyandırdı; **TBMM'ye ve düzenli orduya** zemin hazırladı.

Neden kaldırıldı?

- Bölgesel olmaları ve **tek merkezden yönetilememeleri**
- **Disiplin ve askerî eğitim** eksikliği
- Düşmanı yurttan tamamen atacak **güçte olmamaları**
- **Düzenli ordunun** kurulmasıyla görevlerinin sona ermesi

	Kuvâ-yı Millîye	Düzenli ordu
Kuruluş	Halkın kendi imkânlarıyla, gönüllü	Devlet (TBMM) tarafından
Yönetim	Bölgesel, tek merkezden yönetilmez	Tek merkezden, emir-komuta zinciriyle
Disiplin	Düzensiz, askerî eğitimi eksik	Disiplinli ve eğitimli
Gücü	Düşmanı oyalar, zaman kazandırır	Düşmanı yurttan atabilir

Tanıyalım: Kara Fatma

Erzurumlu **Fatma Seher Hanım**, eşi Sarıkamış'ta şehit düşünce akrabalarından bir müfreze kurdu. **Sivas Kongresi** sırasında Mustafa Kemal Paşa ile görüşüp savaşa katılmak için izin istedi. "Kara" lakabını ve **üsteğmen** rütbesini Mustafa Kemal'den aldı. Aşçılık, hasta bakıcılık gibi görevlerin yanında İstiklal Harbi'nde **300 kişilik birliğe** komuta etti. Devletin bağladığı maaşa dokunmadan hepsini **Kızılay'a** bağışladı.

DİKKAT!

Kuvâ-yı Millîye kaldırıldı ama **Kuvâ-yı Millîye ruhu**, yani milletin topyekûn direniş azmi Türk milletinin hafızasında yaşamaya devam etti.

Memleketin genel durumu

Savaş sırasında ve sonrasında Anadolu ve Rumeli'de **otorite boşluğu** doğdu. Halk arasında **tam bağımsızlık** isteğinin yanında **manda ve himaye** (büyük bir devletin korumasına girmek), **bölgesel kurtuluş** çareleri aramak ve **saltanatın devamını** savunmak gibi farklı düşünceler ortaya çıktı. Aynı görüşü paylaşanlar **cemiyetler** kurdu.

BUNU UNUTMA

Cemiyet: Ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen kişilerin kurduğu dernek, kuruluş.

Cemiyetleri gruplandıralım

1. Millî (yararlı) cemiyetler: Türk halkının, haklarını savunmak için kurduğu Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri.
2. Zararlı cemiyetler: (a) **Azınlıkların** kurduğu cemiyetler: Osmanlı'yı parçalayıp devlet kurmak istediler. (b) **Millî varlığa düşman** cemiyetler: Türk ve Müslümanlarca kuruldu; manda, himaye veya saltanatı savundular.

Kuvâ-yı Millîye'nin yolculuğu

30 Ekim 1918 Mondros, ordunun terhisi → **19 Aralık 1918** Dörtyol'da Fransızlara karşı ilk silahlı direniş → **15 Mayıs 1919** İzmir'in işgali, Batı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye birliklerinin yaygınlaşması → **Eylül 1919** Sivas Kongresi: *"Kuvâ-yı Millîye'yi etkin, millî iradeyi hâkim kılmak esastır."* → **23 Nisan 1920** TBMM'nin açılışı → düzenli ordunun kurulması ve Kuvâ-yı Millîye'nin görevini **düzenli orduya** bırakması.

Millî Cemiyetler

Cemiyet	Kuruluşu, amacı ve faaliyetleri
Millî Kongre Cemiyeti	**29 Kasım 1918, İstanbul.** Türkler aleyhindeki iddialara ve propagandalara **basın-yayın yoluyla** karşı koydu, işgalleri dünyaya duyurdu. **Partiler üstüdür**. "Kuvâ-yı Millîye" ifadesini **ilk kez** kullandı. Ankara'da meclis toplanması fikrini destekledi; İstanbul'un 16 Mart 1920'de resmen işgaliyle çalışmalarını durdurdu.
İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti	**1 Aralık 1918, İzmir** (Nurettin Paşa'nın desteğiyle). İzmir ve Batı Anadolu'nun işgaline ve Yunanlara verilmesine engel olmayı amaçladı. 14 Mayıs 1919'da halkı işgale karşı direnmeye çağırdı; Kuvâ-yı Millîye'ye silah ve cephane sağladı.
Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	**2 Aralık 1918, Edirne** (Cafer Tayyar Paşa'nın desteğiyle). Doğu Trakya'nın Yunanlara verilmesini önlemek, toprak bütünlüğünü korumak ve Rum cemiyetlerinin faaliyetlerini engellemek istedi. **Edirne ve Lüleburgaz** kongrelerinin toplanmasında etkili oldu; **Yeni Edirne** ve **Ahali** gazetelerini çıkardı.
Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (Vilayât-ı Şarkiyye Müdafaa-i Hukuk-ı Millîye)	**4 Aralık 1918, İstanbul.** Doğu Anadolu'nun **Ermenilere** verilmesine ve bir Ermeni devleti kurulmasına engel olmak istedi. **Albayrak** gazetesini çıkardı; bölgeden Türk göçünü önlemeye çalıştı; **Erzurum Kongresi'nin** toplanmasında etkili oldu.
Kilikyalılar Cemiyeti	**21 Aralık 1918, İstanbul.** Çukurova'daki **Fransız işgalini ve Ermeni tehlikesini** önlemek, Adana çevresindeki direnişi örgütlemek ve millî bilinci uyandırmak istedi.
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Millîye Cemiyeti	**12 Şubat 1919, Trabzon.** Doğu Karadeniz'de **Pontus Rum Devleti** kurulmasını önlemek için bölgeyi savundu. **İstikbal** gazetesini çıkardı; Erzurum Kongresi'nin toplanmasında etkili oldu.
İzmir Redd-i İlhak Heyet-i Millîyesi	**14 Mayıs 1919, İzmir.** İzmir'in Yunanlara verilmesini ve **ilhakını** önlemek, bölgenin Türk olduğunu ispatlamak, halkı teşkilatlandırmak istedi. **Balıkesir ve Alaşehir** kongrelerine öncülük etti.
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti	**Aralık 1919, Sivas.** Vali Reşit Paşa'nın eşi **Melek Reşit Hanım** ve arkadaşlarınca kuruldu; ülke geneline şubeler açtı. Türk kadınlarını Millî Mücadele'ye katmak için çalıştı; protestolar yayımladı, orduya **para ve mal yardımı kampanyaları** açtı.

Hangi cemiyet kime karşı?

Yunanlara karşı: İzmir Müdafaa-i Hukuk, Trakya Paşaeli, İzmir Redd-i İlhak. **Ermenilere karşı:** Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk. **Fransız ve Ermenilere karşı:** Kilikyalılar. **Pontus Rumlarına karşı:** Trabzon Muhafaza-i Hukuk. **Bütün ülke adına, basın-yayınla:** Millî Kongre.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Bütün millî cemiyetler bölgesel savunma yaparken **Millî Kongre Cemiyeti** silahla değil **basın-yayınla, ulusal çapta** mücadele etti.

Notlarım

Millî Cemiyetlerin Ortak Yönleri

Millî cemiyetlerin özellikleri

- Kuruluşlarında **vatanseverlik, Türk milliyetçiliği** ve **tam bağımsızlık** inancı etkiliydi.
- Bulundukları yörelerin **Türk olduğunu** kanıtlamaya ve halkın haklarını savunmaya çalıştılar.
- Genellikle **basın-yayın**, miting ve kongrelerle mücadele ettiler.
- İşgalcilere ve azınlık cemiyetlerinin zararlı faaliyetlerine karşı çıktılar.
- **Bölgeseldiler** ve tek merkezden yönetilmiyorlardı; bu durum etkili çalışmalarını engelledi.
- **Sivas Kongresi'nde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"** adı altında birleştirildiler.

BUNU UNUTMA

Müdafaa-i Hukuk: Hakları savunma. **Redd-i İlhak:** Bir yerin başka bir devlete katılmasını reddetme.

Millî Mücadele'ye destek veren kadınlar (temsilî)

Kadınlar da cephede

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, düşman işgallerini dikkatle izleyip İtilaf Devletlerine ve İstanbul Hükûmetine karşı **protestolar** yayımladı, millî orduya **para ve mal yardımı** topladı, Anadolu'ya geçenlere kutlama mesajları gönderdi. Kurtuluş Savaşı boyunca büyük hizmetler gören cemiyet, **Atatürk'ün takdirini** kazandı. Kadınların cemiyet kurması, Millî Mücadele'nin **topyekûn bir halk hareketi** olduğunu gösterir.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Millî cemiyetlerin **Sivas Kongresi'nde tek çatı altında** birleştirilmesi, bölgesel direnişin **ulusal mücadeleye** dönüşmesini sağladı.

Silahla ve hukukla

Türk milleti işgaller başlar başlamaz **silahlı mücadeleyi** Kuvâ-yı Millîye ile, **hukuki mücadeleyi** ise Müdafaa-i Hukuk cemiyetleriyle yürüttü. Cemiyetler Kuvâ-yı Millîye'nin ihtiyaçlarını karşılayarak bu iki mücadeleyi birbirine bağladı.

Neden-sonuç zinciri

Mondros ve ordunun terhisi → işgaller ve azınlık çeteleri → İstanbul Hükûmetinin sessizliği → halkın kendi kendini savunması → **Kuvâ-yı Millîye** (silahlı direniş) ve **Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri** (hukuki direniş) → Sivas Kongresi'nde birleşme → düzenli ordu ve TBMM.

Notlarım

Zararlı Cemiyetler

Azınlık	Cemiyet	Kuruluşu ve amacı
Rumlar	**Etniki Eterya**	1814'te kuruldu, Rum Patrikhanesi destekledi. İstanbul ve Batı Anadolu'yu alarak Bizans'ı canlandırmak, **Megali İdea'yı** (Büyük Yunanistan) gerçekleştirmek.
Rumlar	**Mavri Mira**	1918'de kuruldu, Patrikhane ile iş birliği yaptı. İstanbul, Trakya ve Batı Anadolu'yu alıp Bizans'ı canlandırarak Büyük Yunanistan'ı kurmak. Yunanistan lehine propaganda yaptı, silahlı çeteler kurdu.
Rumlar	**Pontus Rum**	1904'te kuruldu, merkezi **Samsun'du**. Batum'dan İnebolu'ya kadar **Doğu Karadeniz'de** Pontus Rum Devleti kurmak.
Ermeniler	**Hınçak**	1887'de İsviçre'de kuruldu. Ermenileri silahlandırmak, Ermeni milliyetçiliğini yaymak, **Doğu Anadolu ve Çukurova'da** Ermeni devleti kurmak.
Ermeniler	**Taşnaksutyun**	1890'da Tiflis'te kuruldu. **Doğu Anadolu ve Çukurova'da** bağımsız bir Ermeni devleti kurmak.
Yahudiler	**Alyans İsrailit**	1860'ta Paris'te kurulan Yahudi cemiyeti; okullar açarak Yahudilerin **eğitimi ve korunması** için çalıştı.
Yahudiler	**Makabi**	**Filistin'de** İsrail devleti kurmak ve Yahudilerin Osmanlı'daki ayrıcalıklarını korumak.

Azınlık cemiyetlerinin özellikleri

- Osmanlı'yı parçalayıp **bağımsız devlet** kurmak istediler; Millî Mücadele'ye düşmanca yaklaştılar.
- **İşgal devletlerinden** yardım ve destek aldılar.
- Silahlı çetelerle Türk halkına saldırıp onu **göçe zorladılar**; böylece Wilson İlkeleri'ndeki **nüfus çoğunluğu** ilkesini lehlerine çevirmek istediler.
- Güvenliği bozarak **Mondros'un 7. maddesinin** uygulanmasına (işgale) ortam hazırladılar.

DİKKAT!

Azınlıklar yüzyıllarca Osmanlı'da **barış ve huzur** içinde yaşamıştı; savaş ortamını ve büyük devletlerin kışkırtmasını fırsat bildiler.

Millî varlığa düşman cemiyet	Kuruluşu ve görüşü
Hürriyet ve İtilaf Fırkası	Kasım 1911'de İttihat ve Terakki'ye muhalif parti olarak kuruldu. Millî Mücadele'yi **İttihatçıların işi** sayıp karşı çıktı.
Wilson Prensipleri Cemiyeti	Aralık 1918, İstanbul. Bazı aydın ve gazeteciler kurdu; kurtuluşu **Amerikan mandasında** gördü. Üyelerinin bir kısmı sonradan Millî Mücadele'ye katıldı.
Kürt Teâlî Cemiyeti	Aralık 1918, İngilizlerin desteğiyle. Wilson İlkeleri'ne dayanarak doğu illerinde **bağımsız bir Kürt devleti** kurmak istedi; bölge halkının sağduyusu sayesinde etkili olamadı.
Sulh ve Selâmet-i Osmaniye Fırkası	Ocak 1919. Kurtuluşun **padişah ve halifenin emirlerine** uymakla mümkün olacağını savundu; Hürriyet ve İtilaf ile iş birliği yaptı.
Teâlî-i İslam Cemiyeti	Şubat 1919, İstanbul; İngiltere'nin desteğiyle bazı **medrese hocaları** kurdu. Kurtuluşu din esaslarına, **halifelik ve saltanatın** güçlendirilmesine bağladı.
İngiliz Muhipleri Cemiyeti	Mayıs 1919; **Damat Ferit Paşa** destekledi. Osmanlı'nın **İngiliz himayesine** girmesini savundu; işgalcilere İstanbul'da yardım etti.

Kim nerede ne istedi?

- **Pontus Rum:** Doğu Karadeniz (Batum'dan İnebolu'ya)
- **Hınçak, Taşnaksutyun:** Doğu Anadolu ve Çukurova
- **Kürt Teâlî:** Doğu illeri (İngiliz desteğiyle)
- **Eterya, Mavri Mira:** İstanbul, Trakya, Batı Anadolu
- **Makabi:** Filistin (İsrail devleti)
- **Wilson Prensipleri:** Amerikan mandası

Cemiyetleri Karşılaştıralım

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Millî varlığa düşman cemiyetlerden yalnızca **Kürt Teâlî Cemiyeti** ayrı bir devlet kurmak istedi; diğerlerinin böyle bir amacı yoktu.

Millî varlığa düşman cemiyetlerin özellikleri

- Türk ve Müslümanlarca kuruldu ama **bağımsızlığa inanmadı.**
- Tam bağımsızlık yerine **manda ve himayeyi** çözüm gördü.
- **Saltanat ve halifeliğin** devamını savundu.
- **Millî Mücadele'ye karşı** çıktı; İtilaf'tan yardım ve destek gördü.

	Millî cemiyetler	Azınlık cemiyetleri	Millî varlığa düşman cemiyetler
Kuranlar	Türk halkı	Rum, Ermeni, Yahudi azınlıklar	Bazı Türk ve Müslüman aydınlar
Amaç	Yurdu savunmak, tam bağımsızlık	Osmanlı'yı parçalayıp devlet kurmak	Manda-himaye, saltanatın devamı
Destek	Halk	İşgal devletleri	İtilaf Devletleri (özellikle İngiltere)
Millî Mücadele'ye bakış	Destekledi	Düşmanca karşı çıktı	Karşı çıktı
Örnek	Millî Kongre, Redd-i İlhak	Mavri Mira, Pontus, Taşnak	İngiliz Muhipleri, Teâlî-i İslam

Kavram kutusu

Manda: Güçlü bir devletin, kendini yönetemeyeceği ileri sürülen bir milleti yönetmesi. **Himaye:** Koruma altına girme. **Megali İdea:** Bizans'ı canlandırıp Büyük Yunanistan'ı kurma hayali. **Muhip:** Seven, dost. **Teâlî:** Yükselme.

Kısaca hatırla

Mondros sonrası halk, silahla **Kuvâ-yı Millîye'yi**, hukukla **millî cemiyetleri** kurdu. Karşılarında devlet kurmak isteyen **azınlık cemiyetleri** ve manda-himaye isteyen **millî varlığa düşman cemiyetler** vardı.

Tam bağımsızlık mı, manda mı?

Wilson Prensipleri Cemiyeti ve İngiliz Muhipleri Cemiyeti işgallere karşıydı ama kurtuluşu **bir büyük devletin korumasında** aradı. Bu düşünce bağımsızlıktan vazgeçmek demekti. Millî cemiyetler ve Mustafa Kemal ise kurtuluşun ancak **tam bağımsızlıkla** mümkün olduğunu savundu.

★ ÖNEMLİ

Millî Kongre, Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk ve Kilikyalılar cemiyetleri **İstanbul'da** kuruldu; ama amaçları yurdun **farklı bölgelerini** savunmaktı.

Millî cemiyet	Çıkardığı gazete	Etkili olduğu kongre
Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk	Yeni Edirne, Ahali	Edirne ve Lüleburgaz kongreleri
Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk	Albayrak	Erzurum Kongresi
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Millîye	İstikbal	Erzurum Kongresi
İzmir Redd-i İlhak Heyet-i Millîyesi	-	Balıkesir ve Alaşehir kongreleri

Kazanım: Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Kuvâ-yı Millîye tek bir merkezden yönetilen düzenli birliklerdi.
☐ 2. İlk silahlı direniş Hatay Dörtyol'da Fransızlara karşı başladı.
☐ 3. Pontus Rum Cemiyeti Doğu Karadeniz'de devlet kurmak istedi.
☐ 4. Wilson Prensipleri Cemiyeti İngiliz mandasını savundu.
☐ 5. Millî cemiyetler Sivas Kongresi'nde birleştirildi.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Millî Kongre	☐	Megali İdea'yı amaçlayan eski Rum cemiyeti
B) Trakya Paşaeli	☐	Anadolu Kadınları cemiyetinin kurucusu
C) Etniki Eterya	☐	Edirne'de kurulan millî cemiyet
D) Teâlî-i İslam	☐	"Kuvâ-yı Millîye" ifadesini ilk kullanan
E) Melek Reşit	☐	Medrese hocalarının kurduğu cemiyet

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Dörtyol** **Redd-i İlhak** **Kara Fatma** **Albayrak**

1. Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk ..... gazetesini çıkardı.
2. İlk silahlı direniş ..... ilçesinde başladı.
3. İzmir ..... Heyeti, Balıkesir Kongresi'ne öncülük etti.
4. Fatma Seher Hanım ..... olarak tanınır.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Kuvâ-yı Millîye'nin ortaya çıkmasının iki nedenini yazınız.

2. Kuvâ-yı Millîye'nin Millî Mücadele'ye iki katkısını yazınız.

3. Millî cemiyetlerin iki ortak özelliğini yazınız.

4. Millî varlığa düşman cemiyetler kurtuluş için hangi yolları savunmuştur?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!